

החלטת ועדת האתיקה
בקובלנות על השימוש במילה "מחבל"
מיום כ"ז בסיון התשפ"ה, 23 ביוני 2025

מאחר שהוגשו כמה קובלנות העוסקות בשימוש במילה "מחבל" מצד חברי כנסת כנגד חברי כנסת אחרים, ונוכח החלטות עבר של הוועדה בנושא זה, ועדת האתיקה ראתה לנכון לקיים דיון משותף בקובלנות אלה, ולהכריע בהן במרוכז כפי שיפורט להלן.

בהחלטת ועדת האתיקה בכנסת הנוכחית קבעה הוועדה כי "הקישור [...] בין חברות הכנסת לבין מחבלי החמאס, הגרועים שבאויבי ישראל, מהווה האשמה קשה ופוגענית [...] הוועדה מדגישה כי בעת הזו התבטאות העולה ממנה קשירה או השוואה בין חברי כנסת לבין אויבי ישראל או זיהויים של חברי כנסת כאויבים מבית, תטופל בחומרה"¹.

בהחלטות עבר של הוועדה היא הבהירה כי השימוש בביטויים כדוגמת "רוצח", "מחבל", "נאצי", הן האשמות אישיות שאינן לגיטימיות, ושימוש בהן יהווה הפרה של כללי האתיקה ואף עלול להוביל להטלת סנקציות משמעותיות כנגד מי שיעשה בהן שימוש². עוד הבהירה הוועדה כי היא רואה בחומרה התבטאויות שיש בהן האשמת אדם פלוני ברצח, בהסתה לרצח, בהריגה, בשפיכות דמים, בגרימת מוות, בבגידה או בהשתייכות לקבוצות טרור וכן היא רואה בחומרה שימוש בביטוי "נאצי"³.

השימוש בביטוי "מחבל" ובביטויים שיש בהם האשמות בהשתייכות לקבוצת טרור מהווה הפרה של כלל 1א(4) לכללי האתיקה, הקובע כי "חבר הכנסת ישמור על כבוד הכנסת וכבוד חבריה, יהיה מסור למילוי תפקידיו בכנסת, ינהג בדרך ההולמת את מעמדו כחבר הכנסת ויעשה לטיפוח אמון הציבור בכנסת".

הוועדה חוזרת ומזהירה את חברי הכנסת כי היא תראה בחומרה שימוש חוזר בביטויים קיצוניים שיש בהם משום גידופים והשמצות, לרבות הכינוי "מחבל", ולא תהסס לנקוט סנקציות חמורות עקב השימוש בהם.

להלן החלטות הוועדה בקובלנות הנוכחיות שהוגשו בנושא זה:

1. קובלנות נגד השר איתמר בן גביר:

קובלנה של חבר הכנסת אחמד טיבי: בפרסום של השר בן גביר בטוויטר ביום 19.9.23 הוא כתב: "אחמד טיבי המחבל – איך אתה לא מתבייש להשתמש בתמונה של ילד יהודי טהור שנרצח בידי חבריך מהחמאס? בושא שאתה חלק מכנסת ישראל".

¹ החלטה 20/25 בעניין "קובלנות כנגד חבר הכנסת ניסים ואטוריי", מיום ז' בכסלו התשפ"ד, 20 בנובמבר 2023.
² החלטה 15/20 בעניין "קובלנות של חה"כ אבי דיכטר וקובלים נוספים נגד חה"כ אימן עודה והחלטה עקרונית בעניין השימוש בכינויים 'רוצח', 'מחבל' וכד'", מיום י"א באדר ב' התשע"ו, 21 במרס 2016.
³ החלטה 2/23 בעניין "התבטאויות חברי הכנסת", מיום כ"ד בחשוון התשפ"א, 11 בנובמבר 2020.

קובלנה של חבר הכנסת עופר כסיף: במהלך נאום במליאה של חבר הכנסת כסיף ביום 20.3.24 קרא לעברו השר בן גביר: "מדברים על שלום אמת? אתה מחבל, אתה מחבל, מחבל, לך לסוריה".

תגובת השר בן גביר: השר עומד מאחורי האמירות שיוחסו לו ואף ימשיך לאומרן. הוא הוסיף כי קובלנתו של חבר הכנסת כסיף הוגשה בחוסר ניקיון כפיים שכן הוא הכפיש את השר בן גביר דקות אחדות לפני כן, באומרו "טרוריסט שדם של הנופלים על הידיים שלו, הדם של תושבי הנגב על הידיים שלך" וכינה אותו "בריון אלים". למען שלמות התמונה, מבחינת ועדת האתיקה נמצא כי דברי חבר הכנסת כסיף נאמרו בתגובה לביטויים "מחבל" ו "טרוריסט, אין בושה" שהפנה השר בן גביר כלפיו.

החלטת הוועדה

על שולחן הוועדה מונחות שתי קובלנות העוסקות בהתבטאויות דומות של השר בן גביר, אשר מצביעות על דפוס של שימוש בביטוי "מחבל". אומנם לא אחת מדובר בהתכתשויות הדדיות של הצדדים, אולם בתגובתו אמר השר בן גביר כי הוא ימשיך להתבטא באופן זה, ועמדה זו מצביעה על זלזול בוועדה ובהחלטותיה. לכן, הוועדה מחליטה מכוח סמכותה לפי סעיף 13ד(ד)(3) לחוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם, התשי"א-1951 (להלן – חוק חסינות חברי הכנסת), להטיל על השר סנקציה של **נזיפה**. הוועדה מודיעה כי אם השר אכן ימשיך להתבטא באופן זה, כפי שהצהיר שבכוונתו לעשות, הוועדה תתייחס לכך בחומרה רבה.

2. קובלנה נגד חברת הכנסת טלי גוטליב:

קובלנה של חבר הכנסת אחמד טיבי: במהלך ריאיון בערוץ הכנסת ביום 04.07.2023 אמרה חברת הכנסת גוטליב: "אין בעיה הוא באמת מחבל. בעייני אחמד טיבי הוא מחבל. מי שתומך ומהלל שהידים, ומי שמפגע בישראל אז הוא חלק אינטגרלי [...] מחבל לכל דבר".

תגובת חברת הכנסת טלי גוטליב: "ועדת האתיקה, לא ראוי שתתעסק בתוכן דבריו של חבר כנסת אשר חירות הביטוי היא כלי פרלמנטרי בסיסי". לצד אמירה עקרונית זו, באשר לקובלנה שהגיש נגדה חבר הכנסת אחמד טיבי, השיבה חברת הכנסת גוטליב כי הוא קרא לה בעבר "חולת נפש שצריכה לקחת כדורים" וכי הוא "תומך טרור ומהלל שהידים".

החלטת הוועדה

הוועדה התרשמה כי ככלל חברת הכנסת גוטליב אינה משתמשת בביטוי "מחבל" אלא בביטוי "תומך טרור", גם במקרים שבהם ההתבטאות נעשית במהלך עימות סוער, וכך אומנם הגיבה על אמירותיו של חבר הכנסת טיבי כלפיה באירוע שהוזכר בתגובתה (יצוין שבגין האמירות באירוע האמור הוועדה כבר החליטה כי חבר הכנסת טיבי הפר את כללי האתיקה). התבטאותה של חברת הכנסת נאמרה במהלך ריאיון, באופן שנראה מחושב. הוועדה רואה בהתבטאות זו הפרה של כללי האתיקה. לפיכך, הוועדה מחליטה מכוח סמכותה לפי סעיף 13ד(ד)(3) לחוק חסינות חברי הכנסת להטיל עליה סנקציה של **נזיפה**.

3. קובלנות נגד חבר הכנסת ניסים ואטורי:

קובלנות של חבר הכנסת גלעד קריב, חברת הכנסת נעמה לזימי ואזרח: בדיון בוועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת ביום 11.8.24, אמר חבר הכנסת ואטורי לחבר הכנסת קריב: "יא מחבל, אתה דואג למחבלים במקום לחיילי צה"ל הגיבורים שבאים להגן עלינו, וזה מה שמעניין אותך. אתה מחבל שפלי".

תגובת חבר הכנסת ניסים ואטורי: חבר הכנסת ואטורי הופיע בפני הוועדה ומסר את תגובתו. בפתח דבריו הביע חרטה, וציין כי שגה כשקרא לחבר הכנסת קריב "מחבל" וכי הוא מתנצל על דבריו, שנאמרו בשעת כעס ונוכח דברים מקוממים שחבר הכנסת קריב אמר שניות ספורות לפני כן לחיילי מילואים שנכחו בדיון. חבר הכנסת ואטורי אף התחייב בפני הוועדה כי יתנצל בפני חבר הכנסת קריב באופן פומבי.

החלטת הוועדה

הוועדה רואה בחומרה את התבטאויותיו של חבר הכנסת ואטורי, שכן זוהי הפעם השלישית שהוא מתבטא באופן מכפיש כלפי חבר כנסת, לאחר שוועדת האתיקה כבר הטילה עליו סנקציות שונות בגין שתי התבטאויות קודמות כלפי חברי כנסת אחרים (החלטה מס' 6/25, החלטה מס' 20/25). הוועדה רואה חשיבות בשמירה על שיח מכבד בין חברי הכנסת, בפרט מצד סגני יושב ראש הכנסת, המכהנים בתפקיד ממלכתי ונכנסים בנעליו של יושב ראש הכנסת, ולפיכך התנהלותם משליכה במידה רבה יותר על כבוד הכנסת ואמון הציבור בה.

לוועדה לא ידוע כי חבר הכנסת ואטורי אכן התנצל בפני חבר הכנסת קריב כפי שהתחייב. לפיכך, ונוכח חומרת הדברים, הוועדה מחליטה מכוח סמכותה לפי סעיף 13(ד)(3) לחוק חסינות חברי הכנסת להטיל עליו סנקציה של **נזיפה**.

4. קובלנה נגד השרה מאי גולן:

קובלנה של חבר הכנסת עופר כסיף: במהלך נאום של חבר הכנסת כסיף במליאת הכנסת ביום 6.12.23 קראה לעברו השרה מאי גולן "בושה וחרפה --- למי אתה שייך בכלל --- לחמאס, לפתח, לחזית העממית. תתבייש, חוצפן [...] שיעבור לשירות החמאס. מחבל, זה מה שאתה. תומך טרור, זה מה שאתה".

תגובת השרה מאי גולן: לנוכח התבטאויותיו הקודמות של חבר הכנסת כסיף, קובלנתו הוגשה בחוסר ניקיון כפיים. השרה גולן גם ציינה כי היא עומדת מאחורי דבריה, משום שחבר הכנסת כסיף עונה על ההגדרה המילונית של המושג "מחבל" שכן הוא מחבל באופן תדיר במאמצי צה"ל.

החלטת הוועדה

אין זו הפעם הראשונה שהתבטאויותיה של השרה גולן כלפי חברי כנסת מגיעות לדיון בוועדה. ואולם, במקרה זה הוועדה שקלה גם את ההתבטאויות המקוממות במיוחד של חבר הכנסת כסיף מעל דוכן הנואמים, שבהן האשים את מדינת ישראל בביצוע פשעי מלחמה ובעקבותיהן

אמרה השרה את הדברים. לפיכך, הוועדה מחליטה מכוח סמכותה לפי סעיף 13(ד)(1) לחוק חסינות חברי הכנסת להטיל עליה סנקציה של הערה.

5. קובלנה נגד השרה אורית סטרוק:

קובלנה של חבר הכנסת וליד טאהא: ביום 22.5.2024, במהלך נאום במליאת הכנסת, אמרה השרה סטרוק ביחס למפלגת רע"מ: "לא עוד תוקם ממשלה בישראל עם המפלגה הזו, שהיא לא זאב בעור של כבש – היא חיית טרף איומה בעור של כבש. היא טרוריסטים בעניבה ובחליפה עם חיוך מתקתק".

תגובת השרה סטרוק: לא התקבלה.

החלטת הוועדה

הוועדה סבורה כי לאורך נאומה הקפידה השרה סטרוק להיצמד לעובדות הידועות לה, אך הביטוי "טרוריסטים בעניבה ובחליפה עם חיוך מתקתק" אינו ראוי ומהווה הפרה של כללי האתיקה. לצד זאת, הוועדה שקלה כי זוהי הפעם הראשונה שהשרה הפרה את כללי האתיקה. לפיכך, הוועדה מחליטה מכוח סמכותה לפי סעיף 13(ד)(1) לחוק חסינות חברי הכנסת להטיל עליה סנקציה של הערה.

6. קובלנה נגד חבר הכנסת אופיר כץ:

קובלנה של חבר הכנסת עופר כסיף: ביום 3.4.24, במהלך נאום של חבר הכנסת כסיף במליאת הכנסת, הפריעו לנאום חברי כנסת רבים מסיעות הקואליציה, ובהם חבר הכנסת אופיר כץ, אשר קרא לעבר חבר הכנסת כסיף: "מחבל, אתה יותר גרוע מהחמאס". חבר הכנסת כץ גם אמר בנאומו לאחר מכן כי "הוא לא ערבי, אבל הוא יותר גרוע מחמאסניק".

תגובת חבר הכנסת אופיר כץ: בשעות הרבות שחבר הכנסת כץ שוהה בישיבות המליאה, הוא בדרך כלל שומר על איפוק, אך התדירות הגבוהה שבה חבר הכנסת כסיף יוצא נגד חיילי צה"ל וההאשמות החמורות שלו בנאום מיום 3.4.24 – כי החיילים פוגעים באזרחים בלתי מעורבים בלחימה בבית החולים שיפא – הן שהובילו לתגובתו. חבר הכנסת כץ גם ציין כי ככל שחבר הכנסת כסיף ימשיך להוציא את דיבתם של חיילי צה"ל, הוא יצא כנגד דבריו.

החלטת הוועדה

זוהי הפעם הראשונה שמוגשת ונדונה קובלנה כנגד חבר הכנסת כץ. הוועדה מצאה לנכון להתחשב בהנמקותיו. לפיכך, היא מחליטה מכוח סמכותה לפי סעיף 13(ד)(1) לחוק חסינות חברי הכנסת להטיל עליו סנקציה של הערה.

ההחלטה תונח על שולחן הכנסת.